

Les raons dels antibelicistes

Stephen R. Shalom i Michael Albert són representatius dels intel·lectuals d'esquerra dels EUA que diuen 'no' a la guerra contra l'Iraq. A través de la revista 'Z Magazine' i la web zmag.org han difós una llista de 45 preguntes i respostes sobre la possible intervenció americana, l'11-S, la guerra a l'Afganistan i Saddam Hussein, de les quals ara reproduïm una part.

Els liberals rebutgen de manera automàtica qualsevol ús de la força de les armes per part dels Estats Units?

—És evident que els pacifistes rebutjaran qualsevol intervenció armada. Però no tots els antibelicistes són pacifistes. I aquests darrers, rebutgen sistemàticament qualsevol ús de les armes que puguin fer els EUA?

Plantegem-nos una pregunta semblant: rebutjaríem automàticament qualsevol intervenció armada de l'exèrcit rus, iranià o indonesi? No hi ha cap dubte que es poden considerar situacions hipotètiques en què qualsevol persona sensata aprovaria una invasió de Rússia, l'Iran o Indonèsia a un altre país. Amb tot, seria molt estrany arribar a situacions així. A més, en cas de donar suport a la intervenció, s'hauria d'aportar una pila de proves per argumentar que —en aquest cas concret— no existeixen motius per dubtar de Moscou, de Teheran o de Jakarta. I aquesta pila de proves encara hauria de créixer més si refem la pregunta: "rebutjaríem de manera automàtica qualsevol intervenció armada de l'exèrcit rus, iranià o indonesi si aquesta intervenció fos —segons la normativa internacional— il·legal, o unilateral, o que fos objecte d'oposició per la majoria de països limítrofs —que suposadament serien els beneficiats de la intervenció—?" Fins aquí, hi ha suficient teca per repensar-se les accions intervencionistes.

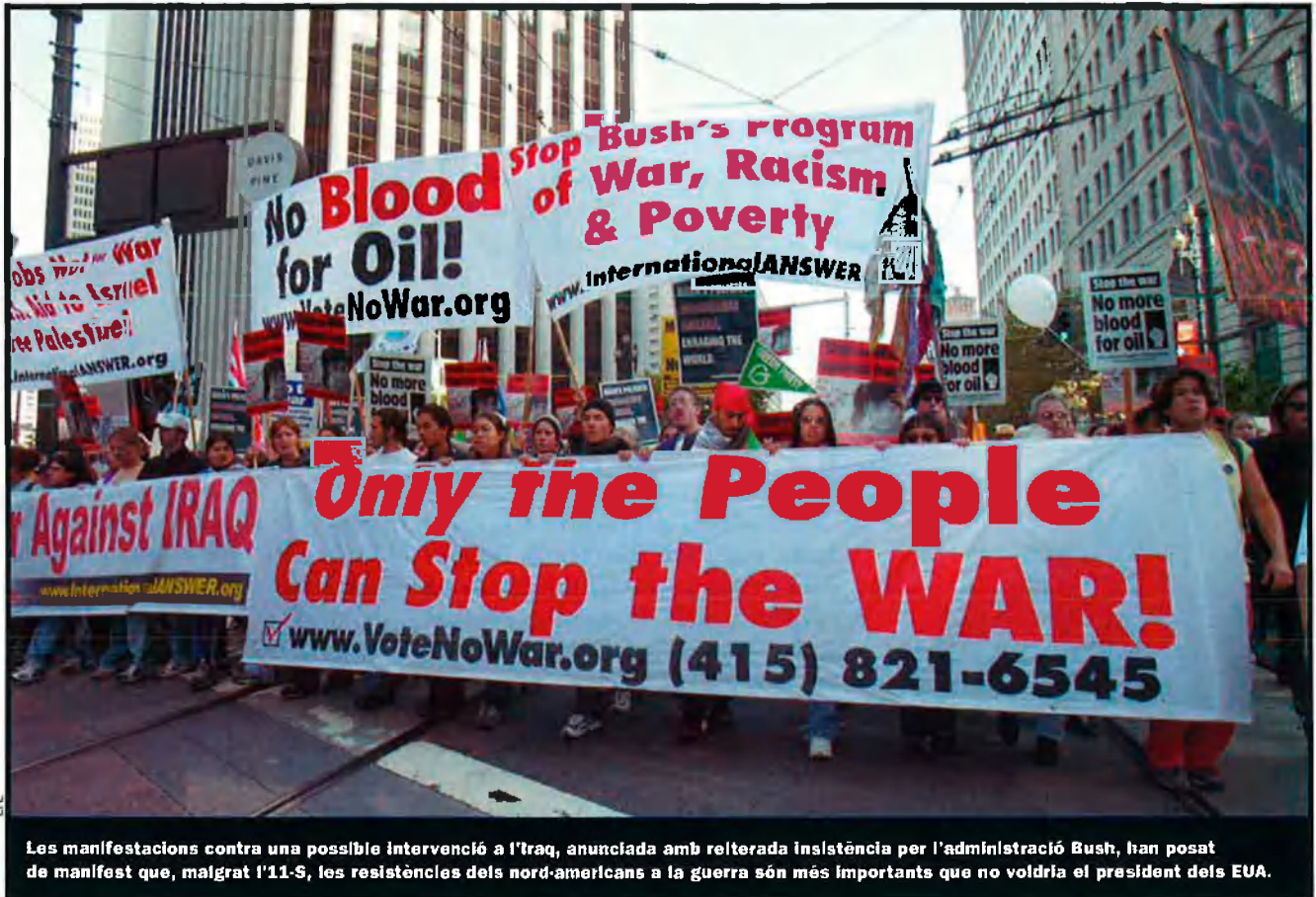
Els intervencionistes poden dir que els EUA no són comparables amb aquests altres països; si més no, els EUA són una de les democràcies més avançades del món. Tanmateix, ser

demòcrata a casa no necessàriament impedeix ser un opressor a fora.

—La gent conservadora que dona suport a la intervenció reivindica que els EUA no busquen altra cosa que la justícia al món i que es mou per sentiments humanitaris. La gent d'esquerra que dona suport a intervencions a l'Afganistan, l'Iraq o Kosovo admet que hi ha raons repulsives en les polítiques dels EUA. Es pregunten si és possible que gent o països amb raons malintencionades puguin emprendre accions que donen bons resultats. I si fos així, caldria donar suport a aquestes accions?

—Les conseqüències d'una acció no són determinades pel propòsit de l'actor d'aquestes accions. Una de les conseqüències d'armar i entrenar Ossama bin Laden i altres fonamentalistes a l'Afganistan als anys vuitanta ha estat l'11 de setembre, tot i que llavors no devia ser el propòsit dels qui ho van decidir. Però la qüestió no és si les accions empreses per raons malintencionades poden aconseguir uns bons resultats, sinó que més aviat hem de reflexionar sobre si les raons de qui realitza les accions ens parlen de com podria actuar aquesta persona i, per tant, aquesta reflexió ens hauria d'ajudar a preveure i a jutjar els possibles resultats.

Si Amèrica del Nord realment es mogué per raons humanitàries, no hauria disparat a cap infraestructura civil a l'Iraq durant el 1991, ni tampoc hauria bombardejat Kosovo el 1999, perquè era previsible que empitjoraria la situació dels albanokosovesos. Tampoc no s'hauria arriscat a intervenir a l'Afganistan i provocar així que part de la població passés fam, ni encara menys s'hauria negat, explícitament i

Les manifestacions contra una possible intervenció a l'Iraq, anunciada amb reiterada insistència per l'administració Bush, han posat de manifest que, malgrat l'11-S, les resistències dels nord-americans a la guerra són més importants que no voldria el president dels EUA.

descaradament, a explorar solucions diplomàtiques per a tots i cadascun d'aquests conflictes.

En el món real, quan Washington (o qualsevol altre estat) va a la guerra, no són les raons de l'esquerra intervencionista les que prevalen, sinó els interessos. Podem concloure que, tot i les formes terribles de dur endavant una guerra, de vegades paga la pena lluitar-la. Així, podem dir que sí que pagava la pena entrar en la Segona Guerra Mundial per derrotar les potències de l'Eix, malgrat la immortalitat que fou el terrible bombardeig nord-americà a Dresde, l'atac nuclear al Japó, l'aniquilació de la resistència europea i la restauració colonial i de règims conservadors en el Tercer Món.

No es pot donar suport a una guerra de Bush sense saber que la guerra es lliurarà a la manera i amb les raons, —amb els dictats morals— de l'administració Bush (tret, és clar, que l'oposició faci enrere el programa del

propi Bush). I amb això no es vol dir que Bush coneix quins seran els resultats de la guerra; les guerres són imprevisibles de manera inherent i, per tant, només s'hi hauria d'arribar en cas que hi hagués moltes proves.

—En lloc d'afirmar que els crims perpetrats pels EUA en el passat —a l'Iraq o a qualsevol altre indret— resulten poc adients i hipòcrites, per què no podríem dir que, precisament, aquests crims són una obligació per prendre part en el conflicte?

—De fet, el Govern dels EUA ja suporta una càrrega moral en països on ha causat un gran patiment humà. Però això no significa que hem de demanar la intervenció a un govern nord-americà que no reconeix cap deute moral, sinó al contrari, que de nou continua amb el mateix programa immoral que va provocar el deute que s'esmentava.

És evident que el Govern iraquità té pendent un deute moral amb la població de Kuwait. Per tant, hauríem

d'exigir a Saddam Hussein que envaïx Kuwait per posar fi a un règim corrupte, amb una monarquia anti-demòcrata?

—No resulta en certa manera hipòcrita que els antibèl·lics acusin els EUA d'actuar al marge de les Nacions Unides, mentre que els acusarien igual encara que l'ONU aprovés la intervenció? Condemnen de la mateixa manera una intervenció a l'Iraq que la guerra del Golf del 1991 (mentre que aquesta sí que comptava amb l'autorització del Consell de Seguretat de l'ONU)?

—De cap manera. Si Bush anunciés que ha decidit, unilateralment, abolir els impostos als rics, no hi ha cap dubte que denunciariem aquesta acció il·legal —tan sols el Congrés té potestat per legalitzar-ho—. Però tampoc no s'ha d'acceptar tot el que digui el Congrés. Si el Congrés abolís els impostos als rics, aquesta acció ja no seria il·legal, però seria igualment menyspreable. Condemnar les accions il·legals pel sol fet de ser-ho no exclou

condemnar accions legals que són repugnants. Sobretot quan una acció d'aquesta mena és formalment legal tan sols perquè els membres del Congrés han estat subornats o pressionats.

Washington va utilitzar el suborn i la pressió per aconseguir el suport que li calia durant la guerra del Golf, i ara tracta de fer el mateix (per exemple, ofereix a França i a Rússia participar en la futura indústria petrolera de l'Iraq si s'alien amb ells en la guerra contra Saddam).

Si es pensa bé, fins i tot una autorització del Consell de Segurat de l'ONU, encara que s'hagués adoptat lliurement, seria problemàtica. El Consell de Seguretat és un organisme extremadament antidemocràtic, en el qual certs membres influents tenen el dret de veto. Així, el que fa realment el Consell és suavitzar les prerrogatives dels estats poderosos; malgrat tot, a vegades té un paper molt útil i es mereix un grau d'atenció i de suport. Però, atesa la seva naturalesa poc democràtica i de ser susceptible de rebre influències, les decisions que pren el Consell no poden estar exemptes de crítica.

—Com gosen els antibèl·lics equiparar seriosament les matances intencionades d'innocents (sigui a les Torres Bessones o a un bus a Tel Aviv) amb els danys col·laterals causats pels marines a l'Afganistan o per l'exèrcit israelià als territoris ocupats (en què les lamentables morts de civils no van ser intencionades)? De segur que els militars nord-americans no tenien cap intenció de bombardejar un banquet de bodes i que tampoc no es van alegrar que ocorregués un error tan tràgic...

—La llei distingeix entre assassinat (premeditat) i homicidi (accidental). Però tal com ressalta Arnold Chien, citant el professor de dret Michael Tonry: "No és més culpable una acció pensada per assassinar que una altra que s'adopta amb un altre propòsit però que se sap que pot comportar víctimes mortals. Fer estavellar un avió per assassinar un passatger és equivalent a estavellar un avió per destruir una pintura falsa i estafar així una asseguradora, sabent que moriran tots

Un afganès plora la mort dels seus fills a la ciutat de Kabul, després d'un bombardeig perpetrat ara fa un any per l'aviació nord-americana.

els passatgers. Ambdós casos són assassinars."

En efecte, ambdós casos són assassinats encara que la persona que fa estavellar l'avió lamenti les morts de passatgers innocents del segon cas. Tampoc no absoldrien aquesta persona si expressés el seu penediment per la matança i tornés a fer-ho una vegada i una altra. També pot al·legar que no imaginava que els passatgers podien morir —la bomba havia d'explotar abans d'embarcar— tot i que aquesta excusa no canviaria gens el destí del passatgers. Amb tot, resulta moralment censurable.

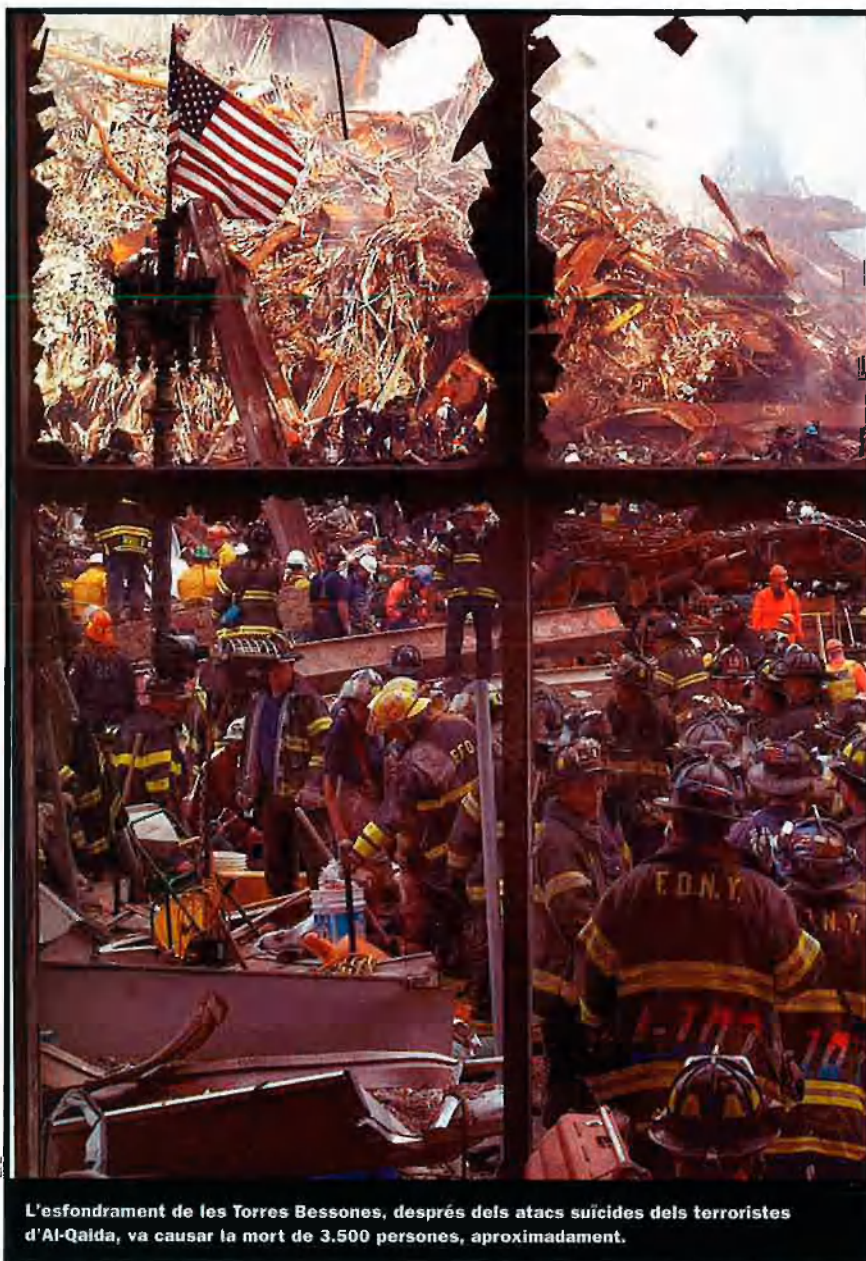
Hem d'admetre que els militars nord-americans, si ho haguessin volgut, podrien haver matat més civils a l'Afganistan; el cas és que Washington va mostrar un menyspreu inacceptable envers la vida dels afganesos. Malgrat que moltes organitzacions humanitàries advertiren que si els EUA continuaven bombardejant hi havia la possibilitat que milers, potser milions, de civils passessin fam. Fent cas omís a les advertències, els EUA van continuar amb els bombardejors. Així, en aquest cas, la pregunta seria: què és pitjor, assassinar 3.000 persones o

arriscar la vida d'un nombre immensament superior amb completa indiferència?

—Esteu marcant uns estàndards per a una guerra justa que mai no es podran aconseguir? Unes regles que farien que qualsevol guerra fos il·lícita?

—Senzillament, no. De fet, la nostra idea sobre una guerra justa no difereix gaire de les convencions que ja existeixen en teoria, en què es demana que qualsevol guerra compleixi amb les regles de necessitat i de proporcionalitat. La regla de necessitat fa preguntar-se si hi ha cap alternativa a la guerra. Creiem que, en el cas de l'Afganistan, no es van buscar alternatives de forma activa i que els partidaris de la guerra van rebutjar opcions molt menys violentes i que intencionadament se les van callar —com ara que Bin Laden va fugir cap a un tercer país, tal com suggeriren els talibans—. O bé la proposta d'Abdul Haq —un líder afganès antitalibà—, que volia aturar els bombardejors per combatre els talibans des de dins del país amb menys patiment.

La regla de proporcionalitat no elimina per complet els riscos que pateixen els civils, però exigeix, entre altres coses, que el dany potencial a civils se

L'esfondrament de les Torres Bessones, després dels atacs suïcides dels terroristes d'Al-Qaida, va causar la mort de 3.500 persones, aproximadament.

sospesi amb els beneficis potencials de la guerra. Aquí no hi ha cap xifra predeterminada, però si tenim en compte que el que fa de l'11 de setembre un crim atroz és l'enorme peatge pagat en vides, llavors hauria de ser igual de terrible quan es parla de vides afganeses. I si el nombre d'afganesos en perill és immensament superior al de les víctimes de les Torres Bessones, llavors la regla de proporcionalitat és clarament violada.

Un altre principi que és rellevant en la teoria de guerra justa és el d'universalitat: siguin els que siguin els

críters al·legats per justificar que un país declari la guerra, també serviran per justificar guerres d'altres països que estiguin en la mateixa situació. Per tant, si l'ONU justifica els bombardejos a l'Afganistan perquè és un refugi per als terroristes, llavors hi ha altres països que podran demanar drets similars. Per exemple, com que Cuba o Nicaragua han estat víctimes del terrorisme, planejat i amb el suport de Washington, seria justificable que bombardeguessin els EUA. És evident que, des del punt de vista militar, no tindria cap sentit una resposta

d'aquest tipus, però en termes de justícia no és menys raonable que la intervenció dels EUA a l'Afganistan.

—Adam Schatz cita Don Guttenplan i diu que per a un petit però sorollós grup de radicals nord-americans “tan sols existeix un imperialisme, i si no és nord-americà llavors no és imperialisme”; pensen vostès el mateix?

—De cap manera. Durant la guerra freda, l'imperialisme que exercia l'URSS sobre l'Europa de l'Est o l'Afganistan era tan real com el que els EUA exercien sobre Llatinoamèrica o el Vietnam. Els EUA, d'ençà que va acabar la guerra freda, són amb escreix la nació més poderosa del món i, per tant, el seu imperialisme és molt més perillós que el de nacions menys poderoses. Això no vol dir que nacions menys poderoses no puguin ser imperialistes —i també ho condemnem— entre les quals l'Iraq (sobre Iran i Kuwait), Israel (sobre el Líban i els territoris ocupats), Sèrbia (sobre Bòsnia), Rússia (sobre Txetxènia) i la Xina (sobre el Tibet).

—És la “guerra contra el terrorisme” una empresa justa, una guerra justa que garanteix intervencions justes?

—Fins ara, la “guerra contra el terrorisme”, més que una lluita entre dos adversaris, ha estat una matança, com així ha estat a l'Afganistan i així es prepara per a l'Iraq. En aquest sentit, el terme guerra és en realitat un eufemisme quan s'aplica en temptatives com ara la guerra del Golf, la guerra de Iugoslàvia, la guerra de l'Afganistan o bé la que es proposa actualment, la guerra de l'Iraq, en la qual els militars nord-americans estudien com arrasar els objectius sense tenir cap víctima.

Tanmateix, la guerra contra el terrorisme no ha estat una lluita violenta, sinó una campanya destinada a reduir les llibertats civils, a expandir la producció i comerç d'armes i a legitimar atacs contra qualsevol objectiu que es consideri poc amistós. Sota aquesta perspectiva, és com al principi de la guerra freda; la qüestió està a escollir un enemic, generar por i després utilitzar aquesta por i la còlera que s'hi associa per justificar qual-

sevol tipus d'acció governamental que d'altra manera s'hagués rebutjat.

Però fins ara, ni les matances ni els canvis polítics, que tot plegat són la "guerra contra el terrorisme", han estat capaços de minvar-ho. En primer lloc, el major nombre de civils morts després de l'11 de setembre l'han patit els afganesos i els iraquians, que són en definitiva víctimes dels EUA. En segon lloc, amb les accions que ara es porten a terme, resulta molt improbable que es pugui reduir el terrorisme que afecta directament els EUA, però és que a més poden potenciar l'efecte contrari, és a dir, que alimentin el ressentiment i l'odi que condueixen a aquests atacs. Fins i tot l'FBI hi està d'acord.

—Els crims dels EUA justifiquen els atacs contra civils nord-americans?

—En aquest cas, segons les manifestacions públiques que podem jutjar, ens diuen que la resposta és *no*, és clar que no. De la mateixa manera que els crims comesos pel líder d'un país, o pel Govern d'un país, no justifiquen l'atac contra els seus civils. El terrorisme és execrable tant si l'executa un individu, uns grups, com si són exèrcits sencers o governs. A més, és execrable sense tenir en compte els motius que el mouen, siguin justos o injustos.

—Creuen que Al-Qaida busca objectius legítims a través de mètodes poc ètics?

—La veritat és que mai no hem parlat amb ningú d'Al-Qaida, però no hi ha cap motiu per creure aquesta propaganda simplista. No podem saber amb seguretat les seves raons, però sí que podem tractar d'entendre-les dins dels límits que ens marca la informació disponible.

Sens dubte, molts d'aquests terroristes van ser reclutats per la seva por als EUA i pel desig que canviés la política exterior nord-americana. Probablement, alguns d'ells tenien una forta consciència política pel simple fet de pertànyer a una nació, com podria ser el cas de palestins o d'iraquians. Altres podrien interessar-se per temes menys concrets i estar molestos per la invasió de tropes americanes en el seu país. Però si del que parlem és dels líders d'Al-Qaida, dels que planegen i diri-

Fins ara Bush s'ha mostrat inflexible en la seva croada contra el terrorisme.

geixen les accions, sembla molt improbable que estiguin motivats, ni remotament, per ajudar els palestins, els iraquians o qualsevol altra població oprimida. És evident que aquest tipus d'accions no podien portar cap resposta positiva a aquestes nacions.

D'altra banda, i és una possible raó —que al·leguen fa més de vint anys—, volen que els soldats nord-americans se'n vagin dels països musulmans i que els governs d'aquests països continuïn la seva proposta d'islamisme radical. En aquest context, el propòsit de l'11 de setembre podria haver estat induir els EUA a una resposta a gran escala, tractant així d'embolicar-los en una batalla que podria guanyar Al-Qaida (un terrible error de càlcul), o també desestabilitzar de tal manera el Pròxim Orient que els elements més propers a Al-Qaida i als talibans augmentessin el seu poder, fins i tot que arribessin a ocupar altres estats.

Pensem que Al-Qaida no sols usa mètodes immorals i nefastos, sinó que també té intencions immorals i nefastes. A més, Bush sembla estar obstinat a córrer una cursa que, a llarg termini, podria portar a la victòria d'Al-Qaida.

—Que els conservadors fanàtics de sempre donessin suport a la guerra a

l'Afganistan no ens sorprèn. Però el fet que persones que històricament estaven compromeses contra les intervencions militars dels EUA a l'exterior —com ara Richard Falk— estiguessin ara a favor de la guerra va fer que molta gent es repensés la seva posició.

—És ben cert que les opinions de Richard Falk mereixen una bona reflexió. Nosaltres coincidim amb ell a condemnar la manera que té Bush d'anar pel món (agressiva, militarista i unilateral) i també a rebutjar els atacs del president contra les llibertats civils a casa. Estem d'acord a condemnar Al-Qaida i els seus aliats. També pensem que els països que són atacats, com ho van estar els EUA, tenen tot el dret de protegir els seus ciutadans. En el punt que discrepem és que nosaltres opinem que la nació més poderosa del món ha anat més lluny que la justícia internacional i se l'ha feta seva. Que de totes les vies possibles per tractar el tema de l'11 de setembre va optar, en nom de la seguretat i de la justícia en el món, per una que posava en perill la vida de la població civil afganesa.

—Amb la caiguda del règim talibà es van poder lliurar aliments a l'Afganistan. Per tant, sembla que els EUA van millorar la situació humanitària d'aquell país més que no pas empitjorar-la.

—Anem a pams. Abans de l'11 de setembre, s'hi podien portar aliments. L'amenaça de guerra va ser el que ho va impossibilitar: es van tancar els accessos al país, els treballadors humanitaris van marxar per seguretat i a més hi havia els bombardejos. És cert, va ser millor que s'acabés la guerra que no pas que hagués continuat durant molts mesos més, perquè llavors sí que haguessin mort centenars de milers, potser milions de persones, tal com s'havia previst.

El vessant pràctic és que la guerra va acabar. El vessant moral és que els militars de l'administració Bush l'haguessin fet durar el que calgués, sense que importessin gaire les implicacions humanes, i així ho van fer constar.

En aquest punt paga la pena ressaltar que, després de derrocar el règim talibà, els aliments encara trigaven molt a arribar a zones remotes. L'Af-

En dues dècades, Saddam Hussein ha practicat tota mena de violacions dels drets humans: contra els ciutadans d'altres països i també contra els del seu mateix país.

ganistan era un estat sense llei en gran part del territori. Les organitzacions humanitàries volien que els mediadors portessin el menjar arreu del país, però els EUA no van permetre que ningú sortís de Kabul.

—Tenint en compte l'entusiasme mostrat per la població afganesa a enderrocar el règim talibà, no es podria considerar, aquesta, una guerra humanitària d'alliberament?

—Les imatges d'entusiasme que vam veure arribaven principalment de Kabul, on els mediadors internacionals van evitar que els senyors de la guerra, bastant forts a la capital, perpetressin abusos. Però en gran part de la resta del país, en què no hi havia lleis, va prevaler la matança de presoners, la venjança ètnica, i es va continuar oprimint les dones. (Cal recordar que, al 1996, molts afganesos van celebrar l'arribada al poder dels talibans perquè van ser capaços d'acabar l'horrible situació en què va quedar el país sota el govern dels senyors de la guerra). Probablement és cert que les dones estan millor a l'Afganistan actual que sota el règim talibà, però també és cert que no hem d'exagerar les millores.

—Tenen raó els líders nord-americans quan defineixen Saddam Hussein com un monstre?

—Per a la paraula "monstre" podem trobar dos significats possibles. El que la majoria entén per monstre és un líder que duu a terme una política que grotescament viola totes i ca-

dascuna de les normes morals, així com la llei internacional sobre els drets civils. Saddam Hussein, amb aquesta definició, és sense dubte un monstre: ha assassinat milers d'opositors polítics i desenes de milers de membres de minories ètniques, ha reprimint la població i ha iniciat guerres contra l'Iran i contra Kuwait. Una segona definició del terme, amb una manca total de crítica, diu que un monstre és el que el Govern dels EUA consideri com a enemic. Així que, sota aquesta definició, Saddam és ver-taderament un monstre, almenys des que va envair Kuwait.

I com podem saber quina és la definició que empren els líders nord-americans? Hi ha un parell de tests senzills que ens poden ajudar. Primer, si s'observen altres països que violen constantment els drets humans però que serveixen als interessos dels EUA, serien monstres segons la primera definició, i no sota la segona. Ara bé, el Govern nord-americà, els tracta de monstres? Posem un exemple. Suharto, quan era el president d'Indonèsia, va assassinar almenys mig milió de compatriotes i al voltant de 200.000 persones a Timor Oriental. Però Washington no el va tractar de monstre, sinó al contrari. El segon test consisteix a recordar com representaven i tractaven els EUA Saddam Hussein abans de l'agost del 1990, quan servia als interessos nord-americans. I va ser durant aquest període que va cometre les pitjors atrocitats

—la invasió de l'Iran, l'ús d'armes químiques contra els kurds (tant contra els turcs com contra els iraquians)—. De nou, Washington no sols no va denunciar que era un monstre, sinó que li va prestar ajuda econòmica, espionatge militar, suport diplomàtic i un equipament que podria haver-se utilitzat per al seu programa d'armament de destrucció massiva.

—Tenen raó els líders nord-americans quan defineixen Saddam Hussein com una amenaça per a la pau i per a la seguretat mundial?

—En general sí, tenen raó. Es a dir, si a Saddam Hussein no se li posessin obstacles al davant, probablement encara faria més mal del que ha fet fins ara. Però sí, té obstacles, i ell ho sap molt bé. Sap que si l'Iraq tracta de fer cap cosa fora de les seves fronteres que ocasioni el més mínim dany a la població, senzillament serà aniquilat.

La posició militar de Saddam avui és molt més feble que no pas al 1991, abans de la guerra del Golf, una guerra de la qual va sortir afeblit. I, sigui quin sigui l'arsenal d'armes de destrucció massiva amb el qual compta, segurament les seves armes nuclears, químiques i els seus míssils són menys ara que al 1990. Però si es fa un atac contra l'Iraq, llavors és possible que, desesperat, Hussein llanci míssils a Israel o a l'Àrabia Saudita. Resulta més probable que declari la guerra als veïns Israel o Índia, perquè són potències militars dominants en la seva regió. Però és clar, actualment només hi ha una nació en tot el món que s'ha atorgat el dret d'atacar-ne altres, amb l'autorització del Consell de Seguretat de l'ONU o sense, i aquesta nació són els EUA.

En definitiva, la resposta és sí, Saddam Hussein és una amenaça per a la pau i per a la seguretat mundial. Però Bush no té res a envejar-li, i les raons que el mouen no són precisament l'amenaça que representa Saddam.

Michael Albert
Stephen R. Shalom

Traducció: Isabel Albarracín